

The experiences of postgraduate students participating in surface surveys within the context of ancient history: A qualitative assessment

Beyazıt SÖYLEMEZ

 0000-0001-6545-6349, E-mail: beyazitsoylemez@mku.edu.tr

Institution: Hatay Mustafa Kemal University, Hatay, Türkiye, ROR ID: <https://ror.org/056hcg4>

Mehmet NARMAN

 0009-0009-6287-5746, E-mail: mehmetnarman64@gmail.com

Institution: Hatay Mustafa Kemal University, Hatay, Türkiye, ROR ID: <https://ror.org/056hcg4>

Abstract: Surface surveys are among the most important field-based research methods in Ancient History and Archaeology, as they facilitate the identification of archaeological sites and contribute to understanding settlement patterns. Beyond generating scientific data, they provide graduate students with valuable opportunities to integrate theoretical knowledge with practical field experience. However, research focusing on the experiences of graduate students participating in archaeological surface surveys within Ancient History remains limited. This study aims to examine the field experiences of graduate students who have participated in surface surveys, focusing on the knowledge and skills they acquired, the challenges they encountered, and their recommendations for improving the safety and effectiveness of survey research. The study employed qualitative phenomenological design. The study group consisted of fourteen graduate students in Türkiye pursuing postgraduate education in Ancient History who had participated in at least one season of archaeological surface survey research. Data were collected through semi-structured interviews and analysed using content analysis. The findings indicate that participation in surface surveys helps students connect theoretical knowledge with field practice, enhances research skills, and strengthens academic orientation. At the same time, participants reported various challenges, including geographical and climatic conditions, physical hardships, financial constraints, and health and safety risks. They also proposed several measures to improve the safety and effectiveness of fieldwork. The results suggest that surface surveys are not only a technical component of graduate education but also an important contributor to students' academic and professional development. The study provides insights into the experiences and challenges encountered during the survey process and offers guidance for improving future field research practices.

Research Article

Keywords:

ancient history, surface survey, postgraduate education, field experience, experiential learning

Received: 10.03.2026

Accepted: 10.06.2026

Published: 09.08.2026

Corresponding Author

Beyazıt SÖYLEMEZ (beyazitsoylemez@mku.edu.tr)

To Cite This Article

Soylemez, B., & Narman, M. (2026). The experiences of postgraduate students participating in surface surveys within the context of ancient history: A qualitative assessment. *Turkish History Education Journal*, 1, pp. 256-271. <https://doi.org/10.17497/tuhed.1906608>

Introduction

Surface survey is one of the principal field methods employed in Ancient History and Archaeological research, relying on the collection of data from materials and features observable on the ground surface without excavation. This method makes significant contributions to the identification of settlement distributions, the analysis of spatial patterns, and the documentation of archaeological sites (Ammerman, 1981; Banning, 2002; Beex, 2015). Today, surface survey has evolved beyond a purely technical practice aimed at archaeological data collection and has become a holistic research approach shaped by the contributions of multiple disciplines (Kvamme, 2003; Parcak, 2009).

The existing literature has predominantly addressed surface surveys from methodological and technical perspectives. Their contribution to archaeological data production, methodological development, and analytical capacity has been extensively discussed (Banning, 2002; Danese et al., 2014; Tartaron, 2003; White & King, 2016). For example, Banning (2002) and Tartaron (2003) focus on the methodological framework of surface survey, whereas White and King (2016) examine it as a practical fieldwork application, and Danese et al. (2014) emphasize its technological and spatial analytical dimensions. A common characteristic of these studies, however, is their tendency to approach surface surveys primarily within the context of data generation and methodological advancement.

For graduate students, surface surveys represent more than a process through which technical skills are acquired; they also provide a setting in which research practice is experienced firsthand and where essential academic competencies, such as problem-solving, observation, data interpretation, and critical thinking, are developed. Moreover, fieldwork serves as a socialization environment in which students interact with the academic community, participate in collaborative teams, and gain experience in their professional roles (Brookes, 2008; Özdoğan, 2006). In this respect, surface surveys may be regarded as a multidimensional learning process encompassing cognitive, social, and professional dimensions.

Nevertheless, fieldwork may also present various challenges, particularly for students with limited prior experience. Factors such as terrain conditions, work intensity, and adaptation to the field environment can directly influence how students experience the survey process (Emerson, 2020; Poirier & Federer, 2001). Consequently, it is important to consider surface surveys not only as a means of scientific data production but also as a learning environment that shapes students' educational experiences. Although the literature on the pedagogical dimensions of archaeological fieldwork has grown in recent years, studies examining how participants experience surface surveys and how these experiences influence learning outcomes and academic development remain limited (Brookes, 2008; Colaninno-Meeks & Chick, 2016; Everill, 2015). In particular, no qualitative study has been identified that provides an in-depth examination of participants' perspectives on this subject. Therefore, the findings of the present study are expected to make a meaningful contribution to addressing this gap in the literature.

This study aims to examine, through a qualitative approach, the experiences of graduate students participating in surface surveys conducted within the field of Ancient History, with particular emphasis on the benefits they gained from the process and the challenges they encountered.

Method

Research Method and Design

This study employed a phenomenological design, one of the qualitative research approaches. Phenomenology seeks to explore and understand individuals' lived experiences and perceptions regarding a particular phenomenon. Within this framework, participants' experiences are used as the primary source of information for understanding the phenomenon under investigation (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Population and Sample

The population of the study consisted of all graduate students enrolled in the master's and Ph.D. programs in the field of Ancient History at Hatay Mustafa Kemal University, Atatürk University, and Erzincan Binali Yıldırım University. These universities were selected because they actively conduct archaeological surface surveys, provide regular opportunities for graduate student participation in such projects, and employ researchers with substantial fieldwork experience.

The surface surveys conducted by these institutions are carried out across different geographical regions of Türkiye. Participants' field experiences were primarily derived from surveys undertaken in Northeastern Anatolia, the Eastern Black Sea Region, and Southeastern Anatolia. These regions exhibit considerable topographical and climatic diversity, creating varied field conditions and exposing participants to a range of challenges. Accordingly, the selected universities were considered to provide an appropriate and representative framework for accessing graduate students with surface survey experience.

Participants were excluded from the study if they completed their graduate education during the research process or voluntarily withdrew from the study. Criterion sampling, one of the purposive sampling techniques, was employed to identify eligible participants. The study sample consisted of fourteen graduate students who voluntarily agreed to participate and had taken part in at least one season of archaeological surface survey research. The sample size was determined based on the principle of data saturation.

Data Collection Tools

Data were collected using the "Student Information Form" and the "Semi-Structured Interview Form."

Student Information Form. The Student Information Form was developed by the researchers and consisted of eight questions addressing participants' age, gender, marital status, parental status, perceived income level, graduate education level, number of surface survey participations, and duration of participation in survey research (average number of days per year).

Semi-Structured Interview Form. The Semi-Structured Interview Form was developed by the researchers following a review of the relevant literature and consisted of five open-ended questions (Colaninno & Chick, 2016; Creswell, 2013; Everill, 2015). To ensure content validity, the interview form was evaluated by three experts in Ancient History and one specialist in qualitative research. Revisions were made in accordance with their recommendations, and the final version of the instrument was subsequently prepared.

The questions included in the semi-structured interview form were as follows:

- How would you describe the role of surface surveys in Ancient History research?

- In what ways have the surface surveys in which you participated contributed to your graduate education?
- What positive experiences have you gained through participation in surface surveys?
- What challenges have you encountered during the surface surveys in which you participated?
- What recommendations would you offer to ensure that surface surveys are conducted in a safer and more effective manner?

Data Collection Procedure

This study was conducted within the framework of a qualitative research design. Data were collected by B.S. through semi-structured interviews conducted between 1 March 2025 and 30 June 2025 with the selected participants. Interviews were carried out either face-to-face or through online video communication platforms. Participants were informed that they would be asked a series of questions during the interview process and that they were free to express their views and experiences to the extent they wished.

Prior to the interviews, the purpose of the study was explained to the participants, informed consent was obtained, and they were asked to complete the Student Information Form. To ensure participant confidentiality, each student was assigned a unique code according to the order of participation (e.g., P1, P2), and no identifying personal information was used. With the participants' knowledge and consent, all interviews were audio-recorded. Each interview lasted approximately 45 minutes.

Analysis of Data

The data were analysed using the seven-step phenomenological analysis method developed by Colaizzi (1978). This method is widely employed in phenomenological studies to analyze data obtained from individual interviews (Colaizzi, 1978).

In the first stage, all audio-recorded interviews were transcribed verbatim into Microsoft Word, and each participant was assigned a code (e.g., P1, P2). The interview transcripts were independently reviewed several times by two researchers, who identified and recorded notable observations. In the second stage, significant statements reflecting participants' experiences were identified. In the third stage, meanings were formulated from these significant statements. During the fourth stage, the formulated meanings were reviewed by two experts with experience in qualitative research to enhance the credibility of the analysis. In the fifth stage, the formulated meanings were organized into themes and subthemes. In the sixth stage, comprehensive descriptions of students' experiences were integrated into the identified themes and sub-themes. In the final stage, the lived experiences of graduate students regarding participation in surface surveys were described and interpreted (Colaizzi, 1978; Morrow, 2015).

Validity and Reliability

Several strategies were employed to ensure the validity and reliability of the study. First, the semi-structured interview form developed by the researchers was revised in accordance with expert feedback. Throughout the research process, the researcher remained aware of personal assumptions and potential biases in order to maintain objectivity. Particular attention was given to participants' perspectives, while the researcher intentionally bracketed personal experiences related to surface survey research.

During the coding process, the researchers independently analyzed the data and reached consensus regarding the coding scheme. In addition, participants' views were presented through direct quotations identified by participant codes (e.g., P1, P2). Statements with the highest frequencies were reported verbatim to enhance the transparency and credibility of the findings. Following the completion of data analysis, several participants were re-contacted to conduct member checking. This process confirmed the consistency of the findings with participants' intended meanings and experiences.

Limitations of the Study

The findings of this study are limited to the interviewed students due to the research design. The inclusion of students from only three universities limits the generalizability of the findings. Another limitation is that participants' field experiences are mainly based on surface surveys conducted in Northeastern Anatolia, the Black Sea region, and Southeastern Anatolia. Therefore, the findings should be evaluated within the framework of the conditions and experiences of the studies conducted in these regions rather than representing all surface survey experiences in Türkiye.

Ethical Considerations

Ethical approval for this study was obtained from the Scientific Research and Publication Ethics Committee for Social Sciences and Humanities at Hatay Mustafa Kemal University (Decision Date: 17 February 2025; Meeting No: 03; Decision No: 20). In addition, institutional permissions were secured from the Graduate School of Social Sciences at Hatay Mustafa Kemal University, the Institute of Turkic Studies at Atatürk University, and the Graduate School of Social Sciences at Erzincan Binali Yıldırım University. During the research process, participants were provided with detailed information regarding the purpose and scope of the study. Written and verbal informed consent was obtained from all participants, and participation was entirely voluntary.

Results

The findings regarding the descriptive characteristics of the students are presented in Table 1.

Table 1

Descriptive Characteristics of the Students

Code	Age	Gender	Marital Status	Children	Perceived Income Level	Graduate Education Level	Frequency and Duration of Surface Survey Participation
P1	25	Female	Single	No	Moderate	Master's	1–3 times, 1–10 days
P2	35	Female	Single	No	Moderate	Master's	≥3 times, 11–20 days
P3	30	Male	Single	No	Moderate	Doctoral	≥3 times, 11–20 days
P4	35	Male	Married	Yes	High	Doctoral	≥3 times, 11–20 days
P5	24	Female	Single	No	Moderate	Master's	1–3 times, 11–20 days
P6	26	Male	Single	No	Moderate	Master's	1–3 times, 11–20 days
P7	47	Female	Single	No	Moderate	Doctoral	1–3 times, 1–10 days
P8	31	Female	Single	No	Moderate	Doctoral	1–3 times, 1–10 days
P9	41	Male	Single	No	Moderate	Doctoral	≥3 times, 11–20 days
P10	31	Male	Single	No	Low	Doctoral	≥3 times, 1–10 days
P11	38	Male	Married	No	Moderate	Doctoral	≥3 times, 11–20 days
P12	36	Male	Married	Yes	Moderate	Doctoral	≥3 times, 11–20 days
P13	27	Male	Single	No	Moderate	Doctoral	1–3 times, 1–10 days
P14	36	Male	Married	Yes	Moderate	Doctoral	≥3 times, 11–20 days

The mean age of the participants was 32.3 ± 6.8 years, with ages ranging from 24 to 47 years. Of the fourteen students who participated in the study, nine were male and ten were single. Eleven participants reported having no children. The majority of the participants ($n = 12$) perceived their income level as moderate. With regard to graduate education, ten participants were enrolled in doctoral programs, whereas four were pursuing master's degrees. Furthermore, a substantial proportion of the participants ($n = 8$) had participated in archaeological surface surveys on at least three occasions. Detailed demographic and educational characteristics of the participants are presented in Table 1.

Table 2*Findings on the Impact of Surface Surveys on Graduate Education*

Theme	Sub-Theme	Code
	Academic Development	Academic development
		Knowledge acquisition
		Thesis research
		Scientific activities
		Foundation for future scientific research
		Support for academic orientation
		Scientific research skills
		Analytical thinking skills
		Academic socialization
		Geographical knowledge
		Understanding intercultural interaction
		Use of digital imaging and editing software (e.g., photoshop)
Surface Survey	Practical Skills	Field experience
		Interdisciplinary collaboration
		On-site observation
		Learning from expert experience
		Identification, examination, and documentation of archaeological sites
		In-situ evaluation of archaeological evidence
		Technical skills
		Development of methodological skills
		Learning digital mapping techniques
		Teamwork and field discipline
		Organizational skills
		Logistical planning
		Problem-solving skills
		Observation and analytical skills
		Spatial analysis skills
		Research planning skills
		Data identification, analysis, and classification
	Documentation	Learning data recording techniques
		Data interpretation
		Measurement and documentation techniques
		Laboratory work

Findings regarding the contribution of surface surveys to participants' graduate education are presented in Table 2. The results indicate that participation in surface surveys supports students' academic development and contributes to a range of academic competencies, including knowledge acquisition, engagement in scientific research activities, analytical thinking, and academic socialization. Surface surveys were also found to enhance students' field experience and contribute to the development of skills related to scientific

research, geographical knowledge, understanding intercultural interaction, and thesis research. In addition, participants emphasized that surface surveys contributed to the development of practical skills, such as learning from the experiences of experts, identifying, examining, and documenting archaeological sites, teamwork, methodological competence, and research planning. Furthermore, students reported that participation in surface surveys enabled them to acquire documentation skills, including recording, measurement, and other field documentation techniques. Selected participant quotations that best represent the themes and subthemes are presented below.

As a result of these investigations, I had the opportunity to compare and better understand in the field many of the concepts and information that I had previously learned from books. (P3)

By participating in surface surveys, I not only gained knowledge related to the field of Ancient History but also came to appreciate the importance of interdisciplinary research through the integration of knowledge and methods from different disciplines. (P4)

Individuals participating in the research are able to acquire the necessary knowledge and skills through direct experience and observation during fieldwork. This process enables theoretical knowledge to be reinforced through practical applications in the field. (P12)

Through surface survey projects, I had the opportunity to work both with faculty members from different disciplines and with specialists in their respective fields. Therefore, I believe that these experiences significantly contributed to my professional development. (P11)

Thanks to the knowledge I gained through these surveys, I learned what to look for in the field, what aspects require particular attention, and how to establish objectives aligned with the goals of the research. Moreover, I learned how to cope with the challenges and difficulties encountered during fieldwork through my participation in these projects. (P14)

This study demonstrates that surface surveys support students' academic development and contribute to the development of knowledge production, participation in research processes, and analytical thinking skills. Beex (2015) defines surface survey not only as a data collection process but also as a process based on the interpretation and analysis of archaeological data. This approach reveals that surface surveys go beyond the identification of archaeological sites and constitute an analytical method for understanding past settlement systems and cultural interactions. In this respect, surface surveys can be considered an application field that strengthens the methodological nature of field-based research practice. Indeed, the literature also emphasizes that field-based research processes are intertwined with research methodologies and that learning takes place within practice (White & King, 2016).

As stated by Hjørungdal et al. (2008), enabling students to express themselves in a safe and participatory learning environment allows them to become "visible actors" in their educational process. The thematic analysis of interview data shows that graduate students' learning experiences in surface surveys are largely shaped by implicit and experience-based processes. A significant number of participants stated that learning objectives were not clearly defined before fieldwork; instead, they acquired knowledge and skills through field practices, observation, and repetition. In particular, learning by seeing in the field, following senior researchers within the team, receiving feedback during practice, and interacting with researchers from different disciplines indicate that the learning process progresses through experiential transmission rather than structured teaching. However, the fact that most

participants could not associate this process with explicit learning objectives further makes the implicit nature of learning more evident.

When evaluated together with Dewey's experiential learning approach, the results become more meaningful. According to Dewey, learning is not only a process based on experience but also the reconstruction of this experience through reflective thinking (Dewey, 1938). In this context, surface surveys provide a learning environment in which students directly gain field experience and make sense of these experiences through observation and evaluation. Similarly, Kolb's experiential learning model conceptualizes learning as a cyclical process consisting of concrete experience, reflective observation, abstract conceptualization, and active experimentation (Kolb, 1984). Students' skill development through repeated field practices and their interpretation of situations encountered in the field through experience can be considered a natural extension of this learning cycle. In this respect, surface surveys provide a dynamic and practice-based learning environment in which experience is directly transformed into learning.

These findings indicate that surface surveys provide a functional learning environment in terms of academic socialization. Archaeological fieldwork is considered as "communities of practice," where participants not only develop technical skills but also learn disciplinary practices through social interaction (Dissard, 2019; Handley, 2015). Fieldwork conducted within teams enables students to directly experience the functioning of academic communities, while the learning process is shaped through social participation and experience (Lave & Wenger, 1991). In this process, active participation in research activities enables students not only to acquire methodological skills but also to internalize the norms and functioning of research practice. In this respect, surface surveys can be considered a socialization environment where academic knowledge is both produced and shared through experience.

The British Archaeological Jobs Resource (BAJR), the Chartered Institute for Archaeologists (CIfA), and University College London (UCL) guidelines demonstrate that student experience in archaeological fieldwork is not limited to technical skills. In these guidelines, pedagogical structure, safety awareness, and professional responsibility are addressed together. In particular, UCL's approach to fieldwork emphasizes that the learning process becomes more structured and visible. However, it should be noted that these guidelines were developed within a different institutional and legal context. In Türkiye, surface surveys are conducted under the permission and supervision of the Ministry of Culture and Tourism, and practices are shaped within this framework. However, the Ministry of Culture and Tourism does not provide any guiding document for researchers and students. Therefore, it can be concluded that the use of guidelines is important in surface surveys in terms of issues such as safety awareness and the definition of field responsibilities.

Table 3

Challenges Encountered by Students During Surface Surveys

Theme	Sub-Theme	Code
		Mountainous terrain
		Dense or unfavorable vegetation
		High altitude
		Forested terrain
	Geographical Conditions	Transportation difficulties
		Extreme heat
		Heavy rainfall
		Sudden weather changes
		Flooding

Theme	Sub-Theme	Code
Challenges	Human Factors	Attitudes of local communities
		Private property issues
		Gender-related challenges
		Communication with ministry representatives
	Economic Challenges	Food provision and subsistence
		Insufficient funding
		Vehicle and fuel constraints
		Accommodation problems
	Health-Related Challenges	Skin-related problems
		Gastrointestinal problems
		Chronic health conditions
		Difficulties in stress management
		Inadequate nutrition
		Inappropriate clothing selection
		Long-distance walking
		Excessive dehydration
		Heatstroke
	Safety and Security Concerns	Military restricted zones and border areas
		Cave survey activities
		Threats from wild animals
		Negative reactions from property owners
		Risk of falls
		Illegal excavators (looters)
	Technical Challenges	Security threats related to terrorism
		Equipment failures and accidents
	Administrative and Procedural Issues	Communication signal problems
		Institutional permission procedures
		Museum-related administrative procedures

The findings revealed that students encountered a variety of challenges during surface surveys, including those related to geographical conditions, human factors, economic constraints, health, safety and security, technical issues, and administrative procedures. Participants particularly emphasized the difficulties associated with mountainous terrain and extreme climatic conditions under the category of geographical challenges. They also highlighted human-related factors, such as local community attitudes and gender-related challenges; economic difficulties, including insufficient funding, accommodation problems, and food provision; health-related issues, such as long-distance walking, dehydration, skin disorders, and gastrointestinal problems; safety concerns arising from negative reactions from property owners and threats posed by wild animals; and technical problems, including equipment failures and field-related accidents.

Selected participant quotations that best represent these themes and subthemes are presented below.

For female students, especially in the Eastern Anatolia region, participating in fieldwork was not always considered appropriate. My advisor was very supportive and encouraging in this regard. Being able to take part in field surveys was one of the greatest challenges I faced. (P1)

One of the most serious problems we encountered in the field was discovering that an archaeological remain was located on privately owned property and being met with an unwelcoming attitude from the property owner. (P3)

Extremely hot, cold, or rainy weather conditions directly affect fieldwork activities. For example, during the summer months, health problems such as heatstroke and dehydration may occur, whereas in rainy periods, slippery ground conditions and the risk of flooding can threaten fieldwork safety. (P11)

The lack of adequate financial support or project funding often required me to cover expenses from my own resources. This created a significant financial burden, particularly as a student, and made it difficult to sustain my participation in the research. (P12)

Emerson's (2021) comprehensive evaluation of field schools emphasizes that safety, equality, and student well-being are as important as scientific production in archaeological fieldwork. In this study, the difficulties encountered by students in surface surveys were found to be related to health, safety, and environmental factors. These factors are important elements that affect the quality of the learning environment. It was determined that students experienced difficulties such as extreme temperatures, water loss, long-distance walking, insufficient budget, communication problems with local people, and security threats. Similarly, the CAMPS study by Eifling and Klehm (2020) shows that students participating in fieldwork in archaeology and anthropology face serious health, safety, and well-being risks. The lack of standardized field health training highlighted by CAMPS corresponds with the needs expressed by students in this study regarding first aid training, use of protective equipment, and emergency planning. These findings show that surface surveys should not only be considered technical activities focused on scientific data production, but also pedagogical environments that require the management of students' physical and psychological safety within institutional frameworks. This situation highlights the necessity of structured systematic preparation phases in order to eliminate risks.

Emerson's proposed detailed field preparation, open communication, role sharing, team-based learning, regular evaluation, and zero-tolerance policies against harassment and discrimination are of great importance for making surface surveys safer and more inclusive (Eifling and Klehm, 2020: 798–807). Thus, it is understood that health and safety in fieldwork should not be left to individual initiatives but should be structured through institutional guidelines, which directly affects the quality of the learning process.

Surface surveys and archaeological excavations may sometimes create more challenging conditions for female participants (Meyers et al., 2018). Some female participants in this study emphasized security problems in the region and the difficulties of being present in the field as women. Studies investigating the difficulties faced by archaeologists, anthropologists, and historians in fieldwork have found that women in teams themselves or their colleagues were exposed to sexual harassment or assault (Clancy et al., 2014; Eifling & Klehm, 2020, s. 800–803; Meyers et al., 2018). In addition, compared to other studies in which archaeology and anthropology students reported gender-based discrimination and threats ranging to sexual harassment and assault in the field (Emerson, 2021, s. 69; Lambert & Colaninno, 2023, s. 10–23), in this study female students reported problems mainly originating from local communities rather than from within the team. Emerson's emphasis on ensuring gender balance in leadership teams directly corresponds to the participation and safety difficulties experienced by female students in Eastern Anatolia.

None of the female participants in this study reported experiencing sexual harassment or assault. This is thought to be related to the limited sample of the study and its focus on surface surveys conducted within the scope of Ancient History. At the same time, it is assumed that female researchers' field experiences in Eastern and Southeastern Anatolia are closely related to local sociocultural and gender norms. Indeed, in a study conducted in Southeastern

Anatolia, it is reported that tensions between different ethnic groups are also reflected in the field; the presence of researchers may be perceived as a factor that could trigger existing conflicts, and the position of a female researcher is redefined within local norms (Baltalı Tırpan, 2021, s. 49). Examples such as being addressed as “male” in order to gain acceptance clearly demonstrate how identity is negotiated in the field. These experiences show that fieldwork is not only a technical process but also one in which the researcher’s gender and social position directly affect data collection processes. Therefore, it is important to adopt holistic approaches in fieldwork planning that take into account not only methodological but also socio-cultural variables.

Table 4

Students’ Views on Precautionary Measures in Surface Surveys

Theme	Sub-Theme	Code
Health Precautions	Training and Awareness	Potential health risks
		Identification of chronic health conditions
		Access to healthcare facilities
		Screening researchers for allergies
	Medical Supplies	Uv-protective sunscreen
		First aid kit
		Medications
		Hygiene supplies
		Disinfectants
Safety and Security Measures	Clothing	Long-sleeved shirts
		Hats
		Protective eyewear
		Appropriate field footwear
		Protective gloves
	Nutrition and Hydration	Adequate water supply
		Electrolyte-replenishing beverages
		Energy snacks
	Communication and Coordination	Notification of local authorities
		Notification of security forces
		Maintaining team communication
		Use of high-visibility reflective vests
		Ensuring team communication
	Equipment and Field Gear	Assessment of potential regional hazards
		Obtaining special permits for military restricted areas
		Appropriate field clothing
		Appropriate field footwear
		Two-way radios
		First aid kit

The findings related to students’ views on the precautionary measures implemented during surface surveys, as well as their recommendations for additional measures to enhance the safety and effectiveness of fieldwork, are presented in Table 4. The results indicate that students conceptualize the measures adopted in surface surveys primarily in relation to health and safety dimensions. Within the scope of health-related precautions, participants

particularly emphasized issues such as training and awareness, provision of medical supplies, appropriate clothing, and nutrition.

Regarding safety measures, students frequently highlighted multisectoral communication practices and the use of field equipment. In terms of recommended improvements, participants again framed their suggestions within health and safety domains. Under health education and counseling, they proposed measures such as collecting team members' medical histories, providing first aid training, developing emergency response plans, and identifying the nearest healthcare facilities. Within preventive measures, they emphasized vaccinations, the use of burn ointments and insect repellents, and, in terms of nutrition, access to clean water and safe food consumption.

Table 5

Students' 5 Recommendations for Improving Fieldwork Practices

Theme	Sub- Theme	Code
Health-Related Recommendations	Health Education and Counseling	Collection of medical history
		Emergency medical response plans
		Contact information for healthcare facilities
		First aid training
Health-Related Recommendations	Preventive Measures	Required vaccinations
		Burn ointment
		Insect repellent spray/cream
		Tick inspection
Health-Related Recommendations	Nutrition and Hydration	Access to clean water
		Safe food consumption
Health-Related Recommendations	Other Recommendations	Adequate rest periods
Safety and Security Recommendations	Training of Team Members	Risk awareness training
		Health insurance coverage
		Information on local wildlife hazards
		Awareness of poisonous plants
		Awareness of terrorism-related threats
		Awareness of communicable disease risks
	Communication and Coordination	Awareness of adverse geographic weather conditions
		Contact information for security authorities
		Traveling in groups during fieldwork
		Use of two-way radios
		Use of high-visibility reflective vests
		Designation of emergency assembly points
Safety and Security Recommendations	Environmental Factors and Precautions	Informing the project director of the team location
		Mapping survey areas and sharing with external personnel
		Preparedness for lightning and similar hazards
		Information on minefields in border regions
Safety and Security Recommendations	Environmental Factors and Precautions	Avoiding riverbeds and marshlands during rainy conditions
		Protection against poisonous and wild animals
		Protective clothing
		Field boots
		Safety helmets
Safety and Security Recommendations	Environmental Factors and Precautions	First aid kit
		Defensive equipment for wildlife encounters

Theme	Sub- Theme	Code
	Equipment and Field Gear	Headlamps Climbing ropes Walking sticks Protective equipment against hazardous chemical waste 4×4 field vehicles Spare fuel supplies Tow ropes
	Institutional and Individual Permissions	Research permit documentation Coordination with security forces Notification of local village heads Private property owners Hunters Relevant authorities for military restricted areas

In relation to safety and security recommendations, participants highlighted training of team members, communication, preparedness for environmental risks, equipment, and institutional permissions. Selected participant quotations that best represent these themes and subthemes are presented below.

Team members should receive basic first aid training, and a first aid kit should always be available. In rough or slippery terrain, caution should be taken against fall risks, and supporting equipment (e.g., climbing ropes, walking sticks) should be used when necessary. (P4)

We selected clothing appropriate for field conditions; in particular, proper field footwear was very important. (P1)

Better equipment provision and increased funding are necessary. (P11)

Planning and coordination are crucial for the smooth progress of the research. (P14)

It should be known in advance which team members have health conditions or allergies. (P8)

Particularly during long-term fieldwork, implementing basic health precautions is essential to ensure that researchers can maintain their physical endurance throughout the course of the survey. Likewise, the adoption of appropriate safety measures during archaeological field surveys is crucial for ensuring that fieldwork can be conducted safely and without interruption. (P12).

Before going into the field, we inform law enforcement agencies, district governorships, and local village heads. If we are working in privately owned lands such as gardens or fields, this prior notification is important for both team safety and the progress of the research. In military restricted zones or areas with terrorism risk, we enter the field accompanied by security forces. (P2)

Results

The findings obtained within the scope of this study demonstrate that surface surveys are not limited to data collection processes but also provide an important learning experience in the context of graduate education. Participants' evaluations of field experiences show that the integration of theoretical knowledge with practice, the on-site experience of archaeological methods and techniques, and the direct observation of the relationship between finds and space contribute directly to the learning process. In this respect, surface surveys stand out as

experiential learning environments that develop students' analytical thinking, interpretation, and problem-solving skills.

It is also understood that surface surveys provide a social learning environment. Participation in team-based fieldwork, interaction with different disciplines, and shared field experiences increase participants' professional awareness and support their academic socialization processes. However, students also emphasized various difficulties such as challenging field conditions, variable climatic conditions, rugged terrain, relationships with local communities, and issues of safety and health.

In this context, establishing health and safety protocols for students participating in fieldwork, strengthening pre-field training processes, and structuring fieldwork as an interdisciplinary learning environment will significantly contribute to students' academic and professional development. Considering the contribution of surface surveys to students' education and the difficulties they experience in this process, it is recommended that researchers systematically plan and conduct surface surveys by taking necessary precautions.

Bibliography

- Ammerman, A. J. (1981). Surveys and archaeological research. *Annual Review of Anthropology*, 10, 63–88. <https://doi.org/10.1146/annurev.an.10.100181.000431>
- Baltalı Tırpan, S. (2021). Yakın ama uzak: arkeolojik 'alanlar' ve yöre halkları. Ed. I. Gürsu, *Teorik Çerçevesi ve Güncel Uygulamaları ile Toplum Arkeolojisi, British Institute at Ankara, Londra*, 49-54.
- Banning, E. B. (2002). *Archaeological survey*. Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Beex, W. (2015). Archaeological field survey and prospection: Interpretation and analysis. An introduction to the session. W. Börner & S. Uhlirz Eds.), Proceedings of the 19th International Conference on Cultural Heritage and New Technologies 2014 (CHNT 19). Vienna.
- British Archaeological Jobs Resource. (BAJR). (2024). *Basic health and safety advice for archaeological work*. <https://www.bajr.org>
- Brookes, S. (2008). Archaeology in the field: Enhancing the role of fieldwork training and teaching. *Research in Archaeological Education*, 1(1), ss. 31–45.
- Chartered Institute for Archaeologists. (CIfA). (2023). Universal guidance for archaeological field evaluation. <https://www.archaeologists.net>
- Clancy, K. B. H., Nelson, R. G., Rutherford, J. N., & Hinde, K. (2014). Survey of academic field experiences (SAFE): Trainees report harassment and assault. *PLOS ONE*, 9(7), e102172.
- Colaizzi P. Psychological research as the phenomenologist views. In: Valle RS, King M, editors. *Existential-phenomenological alternatives for psychology*. New York: Oxford University Press; 1978. p. 48–71.
- Colaninno-Meeks, J., & Chick, G. (2016). Can the field school be improved? Assessing learning outcomes and pedagogical practices in archaeological field schools. *Journal of Archaeology & Education*, 3(1), 1–15.
- Crema, E. R. (2025). Statistical modelling in archaeology: Some recent trends and future perspectives. *Journal of Archaeological Science*, 180, 106295. <https://doi.org/10.1016/j.jas.2024.106295>

- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). SAGE.
- Danese, M., Masini, N., Biscione, M., & Lasaponara, R. (2014). Predictive modeling for preventive archaeology: Overview and case study. *Open Geosciences*, 6(1), 42–55.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York.
- Dissard, L. (2019). Learning by doing: Archaeological excavations as communities of practice. *Bulletin of the History of Archaeology*, 29(1), Article 5. <https://doi.org/10.5334/bha-601>
- Eifling, K. P., & Klehm, C. E. (2020). CAMPS: Combined Anthropology Medical Preparation Survey, 2018. *Current Anthropology*, 61(6), 798–807.
- Emerson, M. C. (2021). Toward a safe archaeology field school: Insights into policies, procedures, and team-based learning. *Advances in Archaeological Practice*, 9(1), 66–73.
- Everill, P. (2015). Pedagogy and practice: The provision and assessment of archaeological fieldwork training in UK higher education. *Archaeology International*, 18, 102–109. <https://doi.org/10.5334/ai.1808>
- Fish, S. K., & Kowalewski, S. A. (1990). *The archaeology of regions: A case for full-coverage survey*. Smithsonian Institution Press.
- Handley, F. (2015). Developing archaeological pedagogies in higher education: Addressing changes in the community of practice of archaeology. *The Historic Environment: Policy & Practice*, 6(2), 156–166. <https://doi.org/10.1179/1756750515Z.00000000080>
- Hjørungdal, T., Cornell, P., Gillberg, Å., Gustafsson, A., Karlsson, H., & Nyqvist, R. (2008). Learning field Archaeology-Student Integrating Methods in Tertiary Education.
- Kaimaris, D. (2024). Aerial remote sensing archaeology—A short review and applications. *Land*, 13(7), 997. <https://doi.org/10.3390/land13070997>
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Koparal, E. (2020). Arkeolojide yüzey araştırmaları: Yöntem, tarihçe ve uygulama. S. Ünlüsoy, C. Çakırlar ve Ç. Çilingiroğlu (Edt.), *Arkeolojide temel yöntemler* (ss. 109–158). Ege Yayınları.
- Kvamme, K. L. (2003). Geophysical surveys as landscape archaeology. *American Antiquity*, 68(3), 435–457. <https://doi.org/10.2307/3557103>
- Lambert, S. P., & Colaninno, C. E. (2023). Bending the trajectory of field school teaching and learning through active and advocacy archaeology. *Humans*, 3(1), 10–23. <https://doi.org/10.3390/humans3010002>
- Langley, R. L., & Abbott, J. (2000). Health and safety issues in archaeology: Are archaeologists at risk? *North Carolina Archaeology*, 49, 23–42.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.
- Meyers, M. S., Horton, E. T., Boudreaux, E. A., Carmody, S. B., Wright, A. P., & Dekle, V. G. (2018). The context and consequences of sexual harassment in southeastern archaeology. *Advances in Archaeological Practice*, 6(4), 275–287. <https://doi.org/10.1017/aap.2018.23>

- Morrow R, Rodriguez A, King N. (2015). Colaizzi's descriptive phenomenological method. *Psychologist*. 28, 643–4.
- Özdoğan, M. (2006). *Arkeolojinin politikası ve politik bir araç olarak arkeoloji*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Özdoğan, M. (2011). *50 soruda arkeoloji*. Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Parcak, S. (2009). *Satellite remote sensing for archaeology*. Routledge.
- Poirier, D. A., & Feder, K. L. (Edt.). (2000). *Dangerous places: Health, safety, and archaeology*. Bloomsbury Publishing USA.
- Tartaron, T. F. (2003). The archaeological survey: Sampling strategies and field methods. *Hesperia Supplements*, 32, ss. 23–45.
- University College London, Institute of Archaeology. (2024). *Field archaeology handbook*. <https://www.ucl.ac.uk>
- van den Dries, M. H., & Tomas, F. C. (2025). Archaeological field school training and student well-being: A case study from the Netherlands. *Heritage*, 8(8), 333. <https://doi.org/10.3390/heritage8080333>
- White, G. G., & King, T. F. (2016). *The archaeological survey manual*. Routledge.
- Wright, J. (2023). *Approaches to archaeological surface survey*. In Handbook of Archaeological Sciences (Vol. 2, pp. 969–983). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119592112.ch48>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

<i>Additional Information:</i>	This study was conducted within the framework of the TÜBİTAK 2209-A University Students Research Projects Support Program (Project No. 1919B012417199).
<i>Ethics Declaration:</i>	This study received ethical approval from the Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee of Hatay Mustafa Kemal University (Decision Date: 17 February 2025; Meeting No: 03; Decision No: 20).
<i>Statement of Contribution:</i>	The authors contributed equally to the conception, design, implementation, analysis, and writing of this study.
<i>Funding:</i>	This research was supported by the TÜBİTAK 2209-A University Students Research Projects Support Program. The funder had no involvement in the study design, data collection, data analysis, interpretation of results, manuscript preparation, or the decision to publish the findings.
<i>Conflict-of-Interest Statement:</i>	The authors declare that there are no conflicts of interest regarding the publication of this paper.
<i>Statement of Use of Artificial Intelligence (AI):</i>	The authors declare that no generative artificial intelligence technologies were used in the creation of the text, images, figures, graphs, or tables included in this manuscript, nor in the analysis of the data or the identification and selection of the relevant literature and references.
<i>Copyright and License:</i>	© 2026 Authors. This article is available as open access under the Creative Commons Attribution CC BY-NC License . This license allows for the use and distribution of the work in any medium, as long as the original source is appropriately credited, the usage is non-commercial, and no alterations or adaptations are made.

Eskiçağ tarihi kapsamında yüzey araştırmasına katılan lisansüstü öğrencilerin deneyimleri: Bir nitel değerlendirme

Beyazıt SÖYLEMEZ

 0000-0001-6545-6349, E-posta: beyazitsoylemez@mku.edu.tr

Kurum: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay, Türkiye, ROR ID: <https://ror.org/056hcg41>

Mehmet NARMAN

 0009-0009-6287-5746, E-posta: mehmetnarman64@gmail.com

Kurum: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay, Türkiye, ROR ID: <https://ror.org/056hcg41>

Öz: Yüzey araştırmaları, Eskiçağ tarihi ve arkeoloji alanlarında arkeolojik alanların belirlenmesi ve yerleşim dağılımlarının anlaşılması açısından önemli saha araştırmalarından biridir. Bu çalışmalar, bilimsel veri üretiminin yanı sıra lisansüstü öğrenciler için kuramsal bilginin saha deneyimiyle bütünleştiği önemli bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Bununla birlikte, eskiçağ tarihi alanında yüzey araştırmalarında öğrencilerin deneyimlerini inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmanın amacı, yüzey araştırmalarına katılan lisansüstü öğrencilerin saha deneyimlerini, süreçte elde ettikleri kazanımları, karşılaştıkları güçlükleri ve araştırmaların daha güvenli ve etkili yürütülmesine yönelik önerilerini incelemektir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımı kapsamında fenomenolojik desenle yürütülmüştür. Çalışma grubunu Türkiye’de Eskiçağ Tarihi alanında lisansüstü eğitim görmekte olan ve en az bir sezon yüzey araştırmasına katılmış 14 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, yüzey araştırmalarının öğrencilerin teorik bilgilerini saha pratiğiyle ilişkilendirmelerine katkı sağladığını, araştırma becerilerini geliştirdiğini ve akademik yönelimlerini güçlendirdiğini göstermektedir. Bununla birlikte katılımcılar, saha çalışmalarında coğrafi ve iklimsel koşullar, fiziksel zorluklar, ekonomik yetersizlikler ile sağlık ve güvenlik riskleri gibi çeşitli güçlüklerle karşılaştıklarını; ayrıca sürecin daha güvenli ve etkili yürütülmesine yönelik çeşitli öneriler sunduklarını ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçları, lisansüstü öğrencilerinin eğitiminde yüzey araştırmalarının yalnızca teknik bir süreç değil, aynı zamanda akademik gelişimlerinde de etkili olduğunu göstermesi açısından önemli olabilir. Bu bağlamda çalışmanın, öğrencilerin süreçte yaşadıkları deneyimlerin ve karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi, gerekli önlemlerin alınması ve araştırmacılara yol göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler:

eskiçağ tarihi, yüzey araştırması, lisansüstü eğitim, saha deneyimi, deneyimsel öğrenme

Başvuru: 10.03.2026

Kabul: 10.06.2026

Yayın: 09.08.2026

Sorumlu Yazar

Beyazıt SÖYLEMEZ (beyazitsoylemez@mku.edu.tr)

Atıf Formatı

Söylemez, B., & Narman, M. (2026). Eskiçağ tarihi kapsamında yüzey araştırmasına katılan lisansüstü öğrencilerin deneyimleri: Bir nitel değerlendirme. *Turkish History Education Journal*, 1, ss. 256-271. <https://doi.org/10.17497/tuhed.1906608>

Giriş

Yüzey araştırması, Eskiçağ tarihi ve arkeoloji çalışmalarında kazı yapılmaksızın, yüzeyde gözlemlenebilen buluntular üzerinden veri elde etmeye dayanan temel saha yöntemlerinden biridir. Bu yöntem, yerleşim dağılımlarının belirlenmesi, mekânsal örüntülerin analiz edilmesi ve arkeolojik alanların belgelenmesi açısından önemli katkılar sunmaktadır (Ammerman, 1981; Banning, 2002; Beex, 2015). Günümüzde yüzey araştırmaları, yalnızca arkeolojik veri üretimine yönelik teknik bir uygulama olmanın ötesine geçerek, farklı disiplinlerin katkısıyla şekillenen bütüncül bir araştırma pratiği hâline gelmiştir (Kvamme, 2003; Parcak, 2009).

Yüzey araştırmalarının çoğunlukla teknik ve yöntemsel yönleri üzerinden ele alındığı görülmektedir. Literatürde bu çalışmaların arkeolojik veri üretimine katkısı, yöntemsel gelişimi ve analitik kapasitesi ayrıntılı biçimde tartışılmıştır (Banning, 2002; Danese vd., 2014; Tartaron, 2003; White & King, 2016). Örneğin Banning (2002) ve Tartaron (2003) yüzey araştırmalarının metodolojik çerçevesine odaklanırken, White ve King (2016) bu süreci uygulamaya yönelik bir saha pratiği olarak ele almakta, Danese vd. (2014) ise teknolojik ve mekânsal analiz boyutlarını öne çıkarmaktadır. Ancak bu çalışmaların ortak özelliği, yüzey araştırmalarını ağırlıklı olarak veri üretimi ve yöntem geliştirme bağlamında ele almalarıdır.

Lisansüstü öğrenciler açısından yüzey araştırmaları, yalnızca teknik becerilerin kazanıldığı bir süreç değildir; aynı zamanda araştırma pratiğinin doğrudan deneyimlendiği, problem çözme, gözlem yapma, veri yorumlama ve eleştirel düşünme gibi akademik becerilerin geliştiği bir ortam sunar. Bunun yanı sıra saha çalışmaları, öğrencilerin akademik çevreyle etkileşime girdikleri, ekip içinde yer aldıkları ve mesleki rollerini deneyimledikleri bir sosyalleşme alanı olarak da işlev görmektedir (Brookes, 2008; Özdoğan, 2006). Bu yönüyle yüzey araştırmaları, bilişsel, sosyal ve mesleki boyutları bir arada barındıran çok katmanlı bir öğrenme süreci olarak değerlendirilebilir.

Bununla birlikte saha çalışmaları, özellikle deneyimi sınırlı olan öğrenciler açısından çeşitli zorlukları da beraberinde getirebilmektedir. Arazi koşulları, çalışma temposu ve saha ortamına uyum gibi unsurlar, öğrencilerin bu süreci nasıl deneyimlediklerini doğrudan etkileyebilmektedir (Emerson, 2020; Poirier & Federer, 2001). Bu nedenle yüzey araştırmalarının yalnızca bilimsel veri üretimi bağlamında değil, aynı zamanda öğrencilerin deneyimlerini şekillendiren bir öğrenme ortamı olarak ele alınması önem taşımaktadır. Buna karşın, arkeolojik alan çalışmalarının pedagojik boyutuna ilişkin literatür giderek artmakla birlikte, özellikle yüzey araştırmalarının araştırma sürecine katılan bireyler tarafından nasıl deneyimlendiği ve bu deneyimlerin öğrenme çıktıları ile akademik gelişim üzerindeki etkilerini ele alan çalışmaların hâlâ sınırlı olduğu görülmektedir (Brookes, 2008; Chick, 2016; Colaninno-Meeks & Everill, 2015). Özellikle literatürde bu konuda katılımcıların görüşlerini derinlemesine inceleyen nitel bir araştırmaya rastlanmamıştır. Böylece bu çalışmadan elde edilen bulguların literatürdeki boşluğa önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma, Eskiçağ Tarihi alanında yürütülen yüzey araştırmalarına katılan lisansüstü öğrencilerin deneyimlerini, bu süreçte elde ettikleri kazanımları ve karşılaştıkları güçlükleri nitel bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma Yöntemi ve Deseni

Araştırmada nitel araştırma modellerinden fenomenolojik (olgubilim) desen kullanılmıştır. Bu desende olgu ile ilgili bilgiler elde etmek için katılımcıların deneyimlerinden yararlanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'nde Eskiçağ Tarihi alanında Yüksek Lisans ve Doktora programına kayıtlı tüm öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemi oluşturan üniversiteler, Eskiçağ Tarihi alanında aktif olarak yürütülen yüzey araştırmalarının bulunması, lisansüstü öğrencilerin bu araştırmalara düzenli biçimde katılım göstermesi ve ilgili araştırmacıların saha deneyimine sahip olması dikkate alınarak belirlenmiştir. Bu üniversitelerde yürütülen yüzey araştırmaları, Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde gerçekleştirilmektedir. Katılımcıların saha deneyimleri başlıca Kuzeydoğu Anadolu, Doğu Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yürütülen araştırmalara dayanmaktadır. Söz konusu bölgeler, topografik ve iklimsel açıdan önemli farklılıklar göstermekte olup, bu durum katılımcıların saha deneyimlerinin çeşitlenmesine ve farklı güçlüklerle karşılaşmalarına zemin hazırlamaktadır. Bu kapsamda seçilen üniversitelerin, yüzey araştırması deneyimine sahip lisansüstü öğrencilere erişim açısından uygun ve temsil edici bir çerçeve sunduğu değerlendirilmiştir. Araştırmaya dahil edilen katılımcının araştırma sürecinde lisansüstü eğitimi tamamlaması ya da araştırmadan kendi rızasıyla çıkmak istediğini bildirmesi halinde araştırmadan çıkarılmıştır. Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi ise çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden, en az bir sezon yüzey araştırmasına katılan 14 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü veri doygunluğuna göre belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında “Öğrenci Tanılama Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır.

Öğrenci Tanılama Formu. Araştırmacılar tarafından geliştirilen öğrenci tanılama formunda; öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, çocuk sahibi olma durumu, algılanan gelir durumu, lisansüstü eğitim düzeyi, yüzey araştırmasına katılım sayısı ve araştırmaya katılım süresi (yıllık ortalama gün sayısı) olmak üzere toplam sekiz soruya yer verilmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından literatür incelenerek geliştirilmiş olup toplam beş açık uçlu sorudan oluşmaktadır (Colaninno & Chick, 2016; Creswell, 2013; Everill, 2015). Görüşme formu kapsam geçerliğini değerlendirmek amacıyla üç Eskiçağ Tarihi uzmanının ve bir nitel araştırma uzmanının görüşüne sunulmuş ve öneriler doğrultusunda forma son şekli verilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular aşağıda sıralanmıştır;

- Eskiçağ tarihi araştırmalarında yüzey araştırmasının yerini nasıl açıklarsınız?
- Katıldığınız yüzey araştırmalarının lisansüstü eğitiminize ne gibi katkıları oldu?
- Yüzey araştırmalarında edindiğiniz olumlu deneyimleriniz nelerdir?
- Katıldığınız yüzey araştırmalarında karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
- Yüzey araştırmalarının daha güvenli ve etkili yürütülmesine yönelik önerileriniz nelerdir?

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Bu araştırma nitel araştırma deseni çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, 01.03.2025–30.06.2025 tarihleri arasında belirlenen katılımcılarla yüz yüze ve çevrim içi görüntülü iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla B.S. tarafından toplanmıştır. Katılımcılara, görüşme sürecinde kendilerine çeşitli sorular yöneltileceği ve diledikleri ölçüde görüşlerini ifade edebilecekleri bildirilmiştir. Görüşmelere başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı açıklanmış, bilgilendirilmiş

onamları alınmış ve öğrenci tanılama formunu doldurmaları istenmiştir. Katılımcı gizliliğini sağlamak amacıyla öğrencilere araştırmaya katılım sırasına göre kodlar atanmış, isim bilgileri kullanılmamıştır. Görüşmeler, katılımcıların bilgisi ve onayı doğrultusunda ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Her bir katılımcı ile yapılan görüşme ortalama 45 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmada Colaizzi (1978) tarafından geliştirilen ve toplam yedi aşamadan oluşan analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem fenomenolojik çalışmalarda bireysel görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde uygulanmaktadır (Colaizzi, 1978). Birinci aşamada, ses kayıt cihazı ile kaydedilen tüm görüşmeler Microsoft Word programına aktarılmış ve her öğrenciye K1, K2 gibi kodlar atanmıştır. Metne dönüştürülen görüşme metinleri iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak ve tekrar tekrar okunmuş ve önemli noktalar not edilmiştir. İkinci aşamada, katılımcıların deneyimlerini ifade eden önemli ifadeler belirlenmiştir. Üçüncü aşamada, bu önemli ifadelerden anlamlar formüle edilmiştir. Dördüncü aşamada, formüle edilen anlamları doğrulamak için nitel araştırma konusunda deneyimli iki uzmanın görüşü alınmıştır. Beşinci aşamada, formüle edilen anlamlar temalara ve alt temalara ayrılmıştır. Altıncı aşamada öğrencilerin deneyimlerine ilişkin kapsamlı açıklamaları temalara ve alt temalara entegre edilmiştir. Son aşamada, lisansüstü öğrencilerin yüzey araştırmalarına yönelik deneyimleri tanımlanmıştır (Colaizzi, 1978; Morrow, 2015).

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğini sağlamak amacıyla çeşitli stratejiler uygulanmıştır. Öncelikle araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Araştırma boyunca, araştırmacı kendi önyargılarının ve varsayımlarının farkında olarak nesnellığı korumuştur. Katılımcı ifadelerine odaklanarak, yüzey araştırmasına ilişkin kişisel deneyimlerini kasıtlı olarak geri planda tutmuştur. Kodlama sürecinde araştırmacılar verileri bağımsız olarak incelemiş ve kodlar üzerinde uzlaşa sağlanmıştır. Ayrıca, katılımcıların görüşleri metin içerisinde K1, K2 gibi kodlar kullanılarak doğrudan alıntılar şeklinde sunulmuş; özellikle en yüksek frekansa sahip katılımcı ifadeleri numaraları ile aynen alıntı yapılarak verilmiştir. Veri analizi tamamlandıktan sonra katılımcıların bir kısmına yeniden ulaşılarak üye doğrulaması (member checking) gerçekleştirilmiş; elde edilen bulguların katılımcı görüşleriyle uyumluluğu bu süreçte teyit edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın sonuçları, araştırma yöntemi nedeniyle yalnızca görüşülen öğrencilere genellenebilir. Çalışmaya yalnızca üç üniversitede öğrenim gören öğrencilerin dahil edilmesi bulguların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Bu çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise katılımcıların saha deneyimlerinin ağırlıklı olarak Kuzeydoğu Anadolu, Doğu Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yürütülen yüzey araştırmalarına dayanmasıdır. Bu nedenle edilen bulgular, Türkiye'deki tüm yüzey araştırması deneyimlerini temsil etmekten ziyade, söz konusu bölgelerde gerçekleştirilen araştırmaların sunduğu koşullar ve deneyimler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu araştırma için Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan Etik Kurul Onayı (Karar tarihi: 17/02/2025, Toplantı Sayısı: 03, Karar No: 20) alınmıştır. Ayrıca HMKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü ve Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden kurum izinleri temin edilmiştir. Araştırma sürecinde katılımcılara çalışmanın amacı ayrıntılı

biçimde açıklanmış, araştırmaya gönüllü katılımları doğrultusunda yazılı ve sözlü bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine ait bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerine Ait Bulgular

Kod	Yaş	Cinsiyet	Medeni durum	Çocuk sahibi olma	Algılanan gelir durumu	Lisansüstü eğitim düzeyi	Yüzey araştırmasına katılma sayı ve süresi
K1	25	K	Bekar	Hayır	Orta	Yüksek Lisans	1-3, 1-10 gün
K2	35	K	Bekar	Hayır	Orta	Yüksek Lisans	3 ve üzeri-11-20 gün
K3	30	E	Bekar	Hayır	Orta	Doktora	3 ve üzeri-11-20 gün
K4	35	E	Evli	Evet	Yüksek	Doktora	3 ve üzeri-11-20 gün
K5	24	K	Bekar	Hayır	Orta	Yüksek Lisans	1-3, 11-20 gün
K6	26	E	Bekar	Hayır	Orta	Yüksek Lisans	1-3, 11-20 gün
K7	47	K	Bekar	Hayır	Orta	Doktora	1-3, 1-10 gün
K8	31	K	Bekar	Hayır	Orta	Doktora	1-3, 1-10 gün
K9	41	E	Bekar	Hayır	Orta	Doktora	3 ve üzeri-11-20 gün
K10	31	E	Bekar	Hayır	Düşük	Doktora	3 ve üzeri- 1-10 gün
K11	38	E	Evli	Hayır	Orta	Doktora	3 ve üzeri-11-20 gün
K12	36	E	Evli	Evet	Orta	Doktora	3 ve üzeri-11-20 gün
K13	27	E	Bekar	Hayır	Orta	Doktora	1-3, 1-10 gün
K14	36	E	Evli	Evet	Orta	Doktora	3 ve üzeri-11-20 gün

Katılımcıların yaş ortalaması 32.3 ± 6.8 olup yaş aralığı 24 ile 47 arasında değişmektedir. Araştırmaya katılan 14 öğrencinin 9’u erkek, 10’u bekâr olup 11’inin çocuğu bulunmamaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (n=12) gelir düzeyini orta olarak değerlendirmiştir. Lisansüstü eğitim düzeyi incelendiğinde katılımcıların 10’unun doktora, 4’ünün ise yüksek lisans düzeyinde eğitimine devam ettiği görülmektedir. Ayrıca katılımcıların önemli bir kısmının (n=8) en az üç kez yüzey araştırmasına katıldığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2

Yüzey Araştırmalarının Lisansüstü Eğitime Etkisine Ait Bulgular

Tema	Alt Tema	Kod
		Akademik gelişim
		Bilgi artışı
		Tez çalışması
		Bilimsel faaliyetler
		Yapılacak bilimsel faaliyetler için rehber/ altyapı
	Akademik Gelişim	Akademik yönelimlerin desteklenmesi
		Bilimsel araştırma yapma becerisi
		Analitik düşünme becerisi
		Akademik sosyalleşme
		Coğrafi bilgi
		Kültürler arası etkileşimi anlama

Tema	Alt Tema	Kod
Yüzey Araştırması	Uygulama Becerisi	Photoshop vb. kullanımı
		Saha Deneyimi
		Multidisipliner çalışma
		Yerinde gözlem
		Uzman deneyimleri
		Arkeolojik merkez tanımlama, inceleme ve belgeleme
		Arkeolojik bulguları yerinde değerlendirme
		Teknik beceri
		Metodolojik beceri gelişimi
		Dijital haritalama tekniklerini öğrenme
		Ekip çalışması ve saha disiplini
		Organizasyon
		Lojistik Planlama
		Problem çözme becerisi
		Gözlem ve analiz becerileri
		Mekânsal analiz
		Araştırma programı planlama beceresi
	Dokümantasyon	Verilerin tespiti, analizi, tasnifi
		Verilerin kayıt tekniklerinin öğrenilmesi
		Verilerin yorumlanması
		Ölçümleme ve belgeleme teknikleri
		Laboratuvar çalışması

Öğrencilerin yüzey araştırmasının lisansüstü eğitimlerine katkısına ait bulguları Tablo 2’de gösterilmiştir. Yüzey araştırmasının öğrencilerin akademik gelişimini desteklediği, bilgi artışı, bilimsel araştırma faaliyetleri, analitik düşünme becerisi ve sosyalleşme gibi akademik becerilerine katkı sağladığı belirlenmiştir. Saha deneyimi, bilimsel araştırma yapma becerisi, coğrafi bilgi, kültürler arası etkileşimi anlama ve tez çalışması gibi akademik; uzmanların deneyimlerinden yararlanma, arkeolojik merkezleri inceleme ve belgeleme, ekip çalışması, metodolojik beceri gelişimi, araştırma programı planlama beceresi gibi uygulama becerilerine katkı sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca yüzey araştırması belgeme, ölçüm vb. dokümantasyonu öğrenmelerine katkı sağlamıştır. Tema ve alt temaları en iyi temsil eden bazı öğrenci ifadeleri aşağıda açıklanmıştır.

Yaptığımız bu incelemeler neticesinde kitaplardan öğrendiğim birçok bilgiyi sahada da karşılaştırmalı olarak anlama fırsatı edindim. (K3)

Yüzey araştırmalarına katıldığımda sadece Eski Çağ Tarihi Alanı ile ilgili değil, farklı disiplinlerden bilgi ve yöntemleri bir araya getirerek disiplinler arası çalışmanın önemini de görmüş oldum. (K4)

Araştırmaya katılan bireyler, saha çalışmaları sırasında doğrudan deneyim kazanarak ve gözlem yaparak gerekli bilgi ve becerileri edinebilmektedir. Bu süreç, teorik bilgilerin sahadaki uygulamalarla pekiştirilmesini sağlamaktadır. (K12)

Yüzey araştırmaları çalışmalarında gerek araştırma ekibinde farklı alanlardan hocaların yer alması ve gerekse alanında uzman kişilerle beraber çalışma fırsatı bulmam dolayısıyla bu alanda tecrübe kazandığıma inanmaktayım. (K11)

Burada edindiğim bilgiler sayesinde sahada neyi aradığımı, nelere dikkat etmem gerektiğini, araştırmanın amacına yönelik hedeflerimi nasıl belirlemem gerektiğini öğrenmiş oldum. Ayrıca sahada karşılaştığım güçlüklerle ve zorluklarla nasıl başa çıkacağımı da katıldığım bu araştırmalarla öğrendim. (K14)

Bu çalışmada yüzey araştırmasının öğrencilerin akademik gelişimini desteklediği; bilgi üretimi, araştırma süreçlerine katılım ve analitik düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı görülmüştür. Beex (2015), yüzey araştırmasını yalnızca veri toplama değil, aynı zamanda arkeolojik verilerin yorumlanması ve analiz edilmesine dayalı bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, yüzey araştırmasının arkeolojik alanların tespitinin ötesinde, geçmiş yerleşim sistemlerini ve kültürel etkileşimleri anlamada analitik bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle yüzey araştırmaları, saha temelli araştırma pratiğinin yöntemsel niteliğini güçlendiren bir uygulama alanı olarak değerlendirilebilir. Nitekim literatürde de saha temelli araştırma süreçlerinin araştırma yöntemleriyle iç içe geçtiği ve öğrenmenin uygulama içinde gerçekleştiği vurgulanmaktadır (White & King, 2016).

Hjørungdal ve arkadaşlarının (2008) belirttiği gibi, öğrencilerin güvenli ve katılımcı bir öğrenme ortamında kendilerini ifade edebilmesi, onların eğitim sürecinde “görünür aktörler” hâline gelmelerini sağlamaktadır. Görüşme verilerinin tematik analizi, lisansüstü öğrencilerin yüzey araştırmalarındaki öğrenme deneyimlerinin büyük ölçüde örtük ve deneyim temelli süreçler etrafında şekillendiğini göstermektedir. Katılımcıların önemli bir kısmı, öğrenme hedeflerinin saha öncesinde açık biçimde belirlenmediğini; buna karşın bilgi ve becerileri arazi uygulamaları, gözlem ve tekrar yoluyla edindiklerini ifade etmiştir. Özellikle sahada görerek öğrenme, ekip içindeki kıdemli araştırmacıları takip etme, uygulama sırasında geri bildirim alma ve farklı disiplinlerden araştırmacılarla etkileşim gibi tekrar eden deneyimler, öğrenme sürecinin yapılandırılmış öğretimden ziyade deneyimsel aktarım üzerinden ilerlediğini göstermektedir. Bununla birlikte, katılımcıların çoğunun bu süreci açık öğrenme hedefleriyle ilişkilendirememesi, öğrenmenin örtük niteliğini daha da belirgin hale getirmektedir.

Elde edilen sonuçlar, Dewey’in deneyim temelli öğrenme anlayışıyla birlikte değerlendirildiğinde daha anlamlı bir çerçeve kazanmaktadır. Dewey’e göre öğrenme, yalnızca yaşantıya dayalı bir süreç değil, aynı zamanda bu yaşantının yansıtıcı düşünme yoluyla yeniden anlamlandırılmasıyla oluşmaktadır (Dewey, 1938). Bu bağlamda yüzey araştırmaları, öğrencilerin doğrudan saha deneyimi edindiği ve bu deneyimleri gözlem ve değerlendirme yoluyla anlamlandırdığı bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Benzer biçimde Kolb’un deneyimsel öğrenme modeli de öğrenmeyi somut deneyim, yansıtıcı gözlem, soyut kavramsallaştırma ve aktif deneyimleme aşamalarından oluşan döngüsel bir süreç olarak ele almaktadır (Kolb, 1984). Öğrencilerin sahada tekrar eden uygulamalar yoluyla beceri geliştirmeleri ve karşılaştıkları durumları deneyim üzerinden yorumlamaları, bu öğrenme döngüsünün doğal bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. Bu yönüyle yüzey araştırmaları, deneyimin doğrudan öğrenmeye dönüştüğü dinamik ve uygulamalı bir eğitim ortamı sunmaktadır.

Bu bulgular, yüzey araştırmalarının akademik sosyalleşme açısından işlevsel bir öğrenme ortamı sunduğunu ortaya koymaktadır. Arkeolojik alan çalışmaları, katılımcıların yalnızca teknik beceriler geliştirdiği değil, aynı zamanda disiplinin pratiklerini sosyal etkileşim yoluyla öğrendiği “uygulama toplulukları” olarak değerlendirilmektedir (Dissard, 2019; Handley, 2015). Ekip içinde yürütülen saha çalışmaları, öğrencilerin akademik topluluğun işleyişini doğrudan deneyimlemelerine olanak tanırken, öğrenme süreci sosyal katılım ve deneyim yoluyla şekillenmektedir (Lave & Wenger, 1991). Bu süreçte araştırma faaliyetlerine aktif katılım, öğrencilerin yalnızca yöntemsel beceriler edinmelerini değil, aynı zamanda araştırma pratiğinin normlarını ve işleyişini içselleştirmelerini sağlamaktadır. Bu yönüyle yüzey araştırmaları, akademik bilginin üretildiği kadar sosyal olarak paylaşıldığı ve deneyim yoluyla aktarıldığı bir sosyalleşme alanı olarak değerlendirilebilir.

British Archaeological Jobs Resource (BAJR), Chartered Institute for Archaeologists (CIfA) ve University College London (UCL) tarafından hazırlanan rehberler, arkeolojik saha çalışmalarında öğrenci deneyiminin yalnızca teknik becerilerle sınırlı olmadığını

göstermektedir. Bu rehberlerde pedagojik yapı, güvenlik farkındalığı ve mesleki sorumluluk birlikte ele alınmaktadır. Özellikle UCL'nin saha çalışmasına yönelik yaklaşımında öğrenme sürecinin daha planlı ve görünür hale getirildiği dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, söz konusu rehberlerin farklı bir kurumsal ve yasal bağlamda geliştirilmiş olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye'de yüzey araştırmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izin ve denetimi altında yürütülmekte ve uygulamalar bu çerçevede şekillenmektedir. Ancak Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın araştırmacı ve öğrencilere yol gösterici herhangi bir rehberi bulunmamaktadır. Bu nedenle yüzey araştırmalarında güvenlik farkındalığı ve saha içi sorumlulukların tanımlanması gibi konularda rehber kullanımının önemli olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo 3*Öğrencilerin Yüzey Araştırmasında Karşılaştığı Güçlükler*

Tema	Alt Tema	Kod
Güçlükler	Coğrafi koşullar	Dağlık arazi
		Elverişsiz bitki örtüsü
		Yüksek rakım
		Ormanlık arazi
		Ulaşım sorunu
		Aşırı sıcaklar
		Aşırı yağışlar
		Ani hava değişimleri
	Beşerî Faktörler	Sel
		Yöre halkının tutumu
		Özel mülkiyet problemi
		Cinsiyet
	Ekonomik sorunlar	Bakanlık temsilcileri ile iletişim
		İaşe
		Yetersiz bütçe
		Araç ve yakıt
Güçlükler	Sağlık	Barınma
		Cilt problemleri
		Gastrointestinal sorunlar
		Kronik hastalıklar
		Stres yönetimi problemi
		Yetersiz beslenme
		Uygun olmayan kıyafet seçimi
		Uzun mesafeli yürüyüşler
	Güvenlik	Aşırı su kaybı
		Güneş çarpması
		Askeri yasaklı bölge/ hudut
		Mağara araştırmaları
Güçlükler	Teknik	Yabani hayvan tehlikesi
		Mülk sahiplerinin tepkisi
		Düşme tehlikesi
		Kaçak kazıcılar
	Prosedür	Terör
		Teçhizat arızaları/ kazaları
		Sinyal sorunları
		Kurum izinleri
	Prosedür	Müze işlemleri

Öğrencilerin yüzey araştırmasında coğrafi koşullar, beşerî faktörler, ekonomik sorunlar, sağlık, güvenlik, teknik ve prosedür ile ilgili güçlüklerle karşılaştıkları saptanmıştır. Öğrencilerin coğrafi şartlarla ilgili özellikle dağlık arazi ve aşırı sıcak iklim koşullarında çalışma güçlüklerine; yöre halkının tutumu ve cinsiyet gibi beşerî faktörlere; yetersiz bütçe, barınma, ve iye gibi ekonomik güçlüklerle; uzun mesafeli yürüyüşler, aşırı su kaybı, cilt problemleri ve gastrointestinal sorunlar gibi sağlık problemlerine; mülk sahiplerinin tepkisi ve yabancı hayvan tehlikesi gibi güvenlik problemlerine; teçhizat arızaları ve kazaları gibi teknik problemlere vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Bu güçlüklerle ait tema ve alt temaları en iyi temsil eden öğrenci ifadeleri aşağıda açıklanmıştır:

Kız öğrencilerin özellikle Doğu Anadolu coğrafyasında sahaya çıkması çok tercih edilebilir bir şey değildi. Bu konuda danışmanım çok yardımcı oldu ve destekledi. Araziye çıkabilmek benim için en büyük güçlüklerden biriydi. (K1)

Arazide karşılaşılan en ciddi sorunların başında tespit ettiğimiz arkeolojik kalıntının kişisel mülk alanı olması ve mülk sahibinin bizi hoş karşılamaması olmuştur. (K3)

Aşırı sıcak, soğuk veya yağışlı hava, saha çalışmalarını doğrudan etkilemektedir. Örneğin, yaz aylarında güneş çarpması ve su kaybı gibi sağlık sorunları yaşanabilirken, yağışlı dönemlerde kaygan zeminler ve sel riski çalışma güvenliğini tehdit edebilmektedir. (K11)

Araştırmalara yeterli maddi desteğin sağlanmaması veya proje bütçesinin bulunmaması, çoğu zaman kişisel harcamalar yapmamı gerektirdi. Bu durum, özellikle bir öğrenci için ciddi bir mali yük oluşturdu ve çalışmalarımı sürdürebilmem açısından zorlayıcı oldu. (K12)

Emerson'un (2021) alan okullarına ilişkin kapsamlı değerlendirmesi, arkeolojik saha çalışmalarında güvenlik, eşitlik ve öğrenci refahının bilimsel üretim kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmada yüzey araştırmalarında öğrencilerin karşılaştıkları güçlüklerin sağlık, güvenlik ve çevresel faktörlerle ilişkili olduğu görülmüştür. Bu faktörler öğrenme ortamının kalitesini etkileyen önemli unsurlardır. Öğrencilerin aşırı sıcaklık, su kaybı, uzun yürüyüşler, bütçe yetersizliği, yerel halkla iletişim sorunları ve güvenlik tehditleri gibi güçlükler yaşadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Eifling ve Klehm'in CAMPS çalışması (2020), arkeoloji ve antropoloji alanlarında saha çalışmalarına katılan öğrencilerin ciddi sağlık, güvenlik ve esenlik riskleriyle karşı karşıya olduğunu göstermiştir. CAMPS'in ortaya koyduğu standartlaştırılmış saha sağlığı eğitimi eksikliği, bu çalışmada öğrenciler tarafından dile getirilen ilk yardım eğitimi, koruyucu ekipman kullanımı ve acil durum planlaması gereksinimleri ile örtüşmektedir. Bu bulgular, yüzey araştırmalarının yalnızca bilimsel veri üretimine odaklanan teknik faaliyetler olarak değil, aynı zamanda öğrencilerin fiziksel ve psikolojik güvenliğinin kurumsal çerçeveler içinde yönetilmesini gerektiren pedagojik ortamlar olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir. Bu durum ise risklerin ortadan kaldırılması için yapılandırılmış sistematik hazırlık aşamalarının gerekliliğinin altını çizmektedir.

Emerson'un önerdiği ayrıntılı saha hazırlığı, açık iletişim, rol paylaşımı, ekip temelli öğrenme, düzenli değerlendirme ve taciz-ayrımcılığa karşı sıfır tolerans politikaları, yüzey araştırmalarının daha güvenli ve kapsayıcı hale getirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Böylece saha çalışmalarında sağlık ve güvenliğin bireysel inisiyatiflere bırakılmasından ziyade, kurumsal rehberlerle yapılandırılmasının öğrenme sürecinin niteliğini doğrudan etkilediği anlaşılmaktadır (Eifling & Klehm, 2020, s. 798-807).

Yüzey araştırmaları ve arkeolojik kazılar bazen kadın katılımcılar açısından daha zorlayıcı koşullar doğurabilmektedir (Meyers vd. 2018). Bu çalışmaya katılan kadın öğrencilerden bazıları araştırma yapılan bölgenin güvenlik sorunları ve kadın olarak sahada bulunmanın zorluklarına vurgu yapmıştır. Arkeolog, antropolog ve tarihçilerin saha çalışmalarında karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesine yönelik yapılan bazı araştırmalarda ekipteki kadınların kendilerinin ya da bir ekip arkadaşının cinsel tacize veya saldırıya maruz kaldığı saptanmıştır (Clancy vd. 2014; Eifling & Klehm, 2020, s. 800-803; Meyers vd. 2018). Ayrıca diğer çalışmalarda arkeoloji ve antropoloji öğrencilerinin sahada cinsiyet temelli ayrımcılıklar, cinsel tacizler ve saldırılara varan tehlikelerle karşılaştıklarını ifade etmeleri ile karşılaştırıldığında (Emerson, 2021, s. 69; Lambert & Colaninno, 2023, s. 10-23), bu çalışmada kadın öğrencilerin ekip içinden ziyade bölge halkından kaynaklı sorun yaşadıklarını bildirmişlerdir. Emerson'un liderlik ekibinde cinsiyet dengesinin sağlanması gerektiğine ilişkin vurgusu, özellikle kadın öğrencilerin Doğu Anadolu coğrafyasında yaşadığı katılım ve güvenlik zorluklarıyla doğrudan örtüşmektedir.

Bu çalışmadaki kadın katılımcıların hiçbirisi herhangi bir cinsel taciz ya da saldırıya maruz kaldığını ifade etmemiştir. Bu durumun, çalışmanın belirli bir bağlamla sınırlı örnekleme ve Eskiçağ tarihi kapsamında yürütülen yüzey araştırmalarına odaklanmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bağlamında, kadın araştırmacıların saha deneyimlerinin yerel toplumsal cinsiyet normları ve kültürel dinamiklerle yakından ilişkili olduğu öngörülmektedir. Nitekim Güneydoğu Anadolu'da yürütülen bir çalışmada, farklı etnik gruplar arasındaki gerilimlerin sahaya da yansıdığı; araştırmacıların varlığının mevcut çatışmaları tetikleyebilecek bir unsur olarak algılandığı ve kadın bir araştırmacının sahadaki konumunun yerel normlar çerçevesinde yeniden tanımlandığı aktarılmaktadır (Baltalı Tırpan, 2021, s. 49). Araştırmacının kabul görmek adına "erkek" olarak hitap edilmesi gibi örnekler, sahada kimliğin nasıl müzakere edildiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu tür deneyimler, saha araştırmalarının yalnızca teknik bir süreç olmadığını; araştırmacının cinsiyeti ve toplumsal konumunun veri toplama süreçlerini doğrudan etkilediğini göstermektedir. Dolayısıyla saha çalışmalarının planlanmasında yalnızca metodolojik değil, aynı zamanda sosyo-kültürel değişkenleri dikkate alan bütüncül yaklaşımların benimsenmesi önem taşımaktadır.

Tablo 4

Öğrencilerin Yüzey Araştırmasında Alınan Önlemlere Ait Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod
Sağlık önlemleri	Eğitim ve Bilgilendirme	Olası sağlık sorunları
		Kronik hastalık tespiti
		Sağlık kuruluşları
		Araştırmacıların alerji tespiti
Sağlık önlemleri	Tıbbi Malzeme	UV koruyucu güneş kremi
		İlk yardım çantası
		İlaç
		Hijyen malzemeleri
Sağlık önlemleri	Giyinme	Dezenfektan
		Gömlek
		Şapka
		Gözlük
Sağlık önlemleri	Beslenme	Araziye uygun ayakkabı
		Eldiven
		Su
		Mineralli içecekler

Tema	Alt Tema	Kod
Güvenlik önlemleri	İletişim	Atıştırmalık
		Yerel makamlara bilgi verilmesi
		Güvenlik güçlerine bilgi verilmesi
		Ekip iletişiminin sağlanması
		Reflektörlü yelek giyilmesi
		Bölgedeki potansiyel tehlikelerle ilgili bilgi edinme
		Askeri yasaklı bölgeler için özel izin
	Ekipman	Uygun kıyafet
		Araziye uygun ayakkabı
		Telsiz
		İlk yardım çantası

Öğrencilerin, yüzey araştırmalarının daha güvenli ve etkili biçimde yürütülmesine yönelik olarak katıldıkları araştırmalarda uygulanan önlemlere ilişkin görüşleri ile alınması gereken ek önlemlere dair önerileri doğrultusunda oluşturulan tema, alt tema ve kodlar Tablo 4'te sunulmuştur. Buna göre öğrencilerin yüzey araştırması ile ilgili alınan önlemleri sağlık ve güvenlik kavramları ile açıkladıkları belirlenmiştir. Sağlık önlemleri içerisinde eğitim ve bilgilendirme, tıbbi malzeme temini, giyinme ve beslenme gibi konulara vurgu yaptıkları saptanmıştır. Öğrenciler güvenlik önlemleri konusunda ise sıklıkla multisektörel iletişim konularını ve kullanılan ekipmanları açıklamıştır. Öğrencilerin yüzey araştırmasında alınması gereken önlemleri ise yine sağlık ve güvenlik önerileri ile ilgili kavramları kullanarak açıkladıkları belirlenmiştir. Buna göre öğrenciler sağlık eğitimi ve danışmanlık konusu içerisinde ekip üyelerinin sağlık öyküsünün alınması ve ilk yardım eğitimlerinin verilmesi, acil durum eylem planının oluşturulması ve en yakın sağlık kuruluşlarının tespiti gibi önerilerde bulunmuşlardır. Ayrıca koruyucu uygulamalar kapsamında gerekli aşılarda uygulanması, yanık kremi ve böcek kovucu sprey kullanımı ve beslenme kapsamında ise temiz su ve güvenli gıda tüketimine vurgu yaptıkları saptanmıştır. Güvenlik ile ilgili önerilerde ise ekip üyelerinin eğitimi, iletişim, çevresel etmenlere hazırlık, ekipman ve izinler gibi konular ön plana çıkmıştır.

Tablo 5

Öğrencilerin Yüzey Araştırmasında Alınması Gereken Önlemlere Ait Önerileri

Tema	Alt Tema	Kod
Sağlık ile ilgili öneriler	Sağlık Eğitimi ve Danışmanlık	Sağlık öyküsünün alınması
		Acil sağlık durumu planları
		Sağlık kuruluşlarının iletişim bilgileri
		İlk yardım eğitimi
	Koruyucu uygulamalar	Gerekli aşılarda
		Yanık kremi
		Böcek kovucu sprey/ krem
		Kene kontrolü
	Beslenme	Temiz su temini
		Güvenli gıda tüketimi
Ekip üyelerinin eğitimi	Diğer	Dinlenme
		Riskler konusunda bilgilendirme
		Sağlık Sigortası
		Bölgedeki yabani hayvanlar
		Zehirli bitkiler
		Terör tehdidi
		Bulaşıcı hastalık riskleri

Tema	Alt Tema	Kod
Güvenlik önerileri	İletişim	Olumsuz coğrafya ve hava koşulları
		Güvenlik birimlerinin iletişim bilgileri
		Arazide gruplar halinde dolaşılması
		Telsiz kullanımı
		Reflektörlü ikaz yeleği
		Toplanma noktasının belirlenmesi
		Araştırma başkanının konumdan haberdar edilmesi
		Araştırma alanları haritalandırılması ve ekip dışı kişilerle paylaşılması
		Yıldırım vb. tehlikesine hazırlık
		Sınır bölgelerinde mayınlı arazi bilgileri
Güvenlik önerileri	Çevresel	Yağışlı havalarda dere yatakları ve bataklıklardan uzak durulması
		Zehirli/ yabani hayvan tehlikesi
	Ekipman	Koruyucu kıyafet
		Bot
		Baret
		İlk yardım çantası
		Yabani hayvan tehdidine karşı ateşli silah
		Tepe lambası
		Tırmanma halatı
		Baston
		Kimyasal atıklara karşı koruyucular
		4x4 Arazi aracı
Güvenlik önerileri	Kurumsal/bireysel izinler	Yedek yakıt
		Çekme halatı
		Akü takviye malzemeleri
		Araştırma izin belgesi
		Güvenlik güçleri
		İlgili muhtarlar
		Özel mülk sahipleri
		Avcılar
		Askeri bölgeler için ilgili makamlar

Temalar ve alt temaları en iyi temsil eden bazı öğrenci ifadeleri aşağıda açıklanmıştır:

Ekip üyeleri temel ilk yardım eğitimi almalı ve ilk yardım kiti her zaman hazır bulundurulmalıdır. Engibeli veya kaygan arazilerde düşme riskine karşı dikkatli olunmalı, gerektiğinde destek ekipmanları (tırmanma ipi, baston vb.) kullanılmalıdır. (K4)

Arazi koşullarına uygun kıyafetler tercih ettik, özellikle araziye uygun ayakkabı çok önemliydi. (K1)

Daha iyi ekipmanların sağlanması ve bütçenin arttırılması gerekiyor. (K11)

Araştırmanın sağlıklı ilerlemesi için planlama ve koordinasyon çok önemli. (K14)

Ekipte kimlerin sağlık sorunu olduğu, alerjisi olduğu önceden bilinmeli. (K8)

Özellikle uzun süreli saha çalışmalarında, araştırmacıların fiziksel dayanıklılıklarını koruyabilmeleri için temel sağlık önlemlerinin alınması büyük önem taşımaktadır... Yüzey araştırmalarında güvenlik önlemlerinin alınması, saha

çalışmalarının kesintisiz ve güvenli bir şekilde yürütülebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. (K12)

Araziye çıkmadan önce kolluk kuvvetlerine, kaymakamlığa ve ilgili muhtarlıklara bilgi veriyoruz. Özel mülk alanlarında, bahçelerde, tarlalarda çalışma yapacaksak bu ön bilgilendirme ekibin güvenliği ve araştırmanın seyri açısından oldukça önemli oluyor. Askeri yasaklı bölgelerde ya da terör tehdidi olan yerlerde de yine kolluk kuvvetlerinin eşliğinde araziye çıkıyoruz. (K2)

Sonuç

Bu çalışma, Eskiçağ Tarihi alanında yürütülen yüzey araştırmalarına katılan lisansüstü öğrencilerin saha deneyimlerini kendi anlatımları üzerinden değerlendirmeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, yüzey araştırmalarının öğrenciler açısından yalnızca arkeolojik veri toplama sürecinin bir parçası olarak görülmediğini, aynı zamanda akademik gelişimlerini şekillendiren önemli bir deneyim alanı olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Katılımcılar, yüzey araştırmalarının teorik bilgileri sahada gözlemlene ve değerlendirme imkânı sunduğunu, araştırma süreçlerine daha yakından dâhil olmalarını sağladığını ve akademik çalışmalarına farklı açılardan katkı verdiğini ifade etmiştir. Özellikle yerleşimlerin, buluntuların ve coğrafi çevrenin doğrudan gözlemlenebilmesi, öğrencilerin araştırma konularını daha somut bir çerçevede değerlendirmelerine olanak tanımıştır. Bunun yanında ekip içerisinde yürütülen çalışmalar, farklı disiplinlerden araştırmacılarla kurulan etkileşimler ve ortak çalışma deneyimleri, öğrencilerin akademik çevreyi tanımalarına ve araştırma süreçlerini daha yakından deneyimlemelerine katkı sağlamıştır.

Bununla birlikte araştırma bulguları, yüzey araştırmalarının yalnızca kazanımlarla sınırlı bir süreç olmadığını da göstermektedir. Katılımcılar zorlu arazi koşulları, iklimsel faktörler, ekonomik yetersizlikler, sağlık sorunları ve güvenlik riskleri gibi çeşitli güçlüklerle karşılaştıklarını belirtmiştir. Özellikle bazı kadın öğrencilerin saha çalışmalarında yaşadıkları deneyimler, araştırma süreçlerinin fiziksel koşulların yanı sıra toplumsal ve kültürel etkenlerden de bağımsız değerlendirilemeyeceğini göstermektedir.

Sonuç olarak, yüzey araştırmaları lisansüstü öğrenciler için yalnızca teknik bilgi ve becerilerin edinildiği bir saha faaliyeti değil, araştırma pratiğinin farklı boyutlarıyla tanındığı bir süreç olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, yüzey araştırmalarına ilişkin öğrenci deneyimlerini merkeze alarak konuya farklı bir perspektiften yaklaşmakta ve Eskiçağ Tarihi alanındaki sınırlı literatüre katkı sunmaktadır. Bununla birlikte elde edilen bulguların, araştırmaya katılan öğrencilerin deneyimleriyle sınırlı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Farklı üniversiteler, disiplinler ve araştırma bölgelerini kapsayan çalışmalarla konunun daha kapsamlı biçimde ele alınması gerekmektedir.

Bibliyografya

- Ammerman, A. J. (1981). Surveys and archaeological research. *Annual Review of Anthropology*, 10, 63–88. <https://doi.org/10.1146/annurev.an.10.100181.000431>
- Baltalı Tırpan, S. (2021). Yakın ama uzak: arkeolojik ‘alanlar’ ve yöre halkları. *Ed. I. Gürsu, Teorik Çerçevesi ve Güncel Uygulamaları ile Toplum Arkeolojisi, British Institute at Ankara, Londra*, 49-54.
- Banning, E. B. (2002). *Archaeological survey*. Kluwer Academic/Plenum Publishers.

- Beex, W. (2015). Archaeological field survey and prospection: Interpretation and analysis. An introduction to the session. W. Börner & S. Uhlirz Eds.), Proceedings of the 19th International Conference on Cultural Heritage and New Technologies 2014 (CHNT 19). Vienna.
- British Archaeological Jobs Resource. (BAJR). (2024). Basic health and safety advice for archaeological work. <https://www.bajr.org>
- Brookes, S. (2008). Archaeology in the field: Enhancing the role of fieldwork training and teaching. *Research in Archaeological Education*, 1(1), ss. 31–45.
- Chartered Institute for Archaeologists. (CIfA). (2023). Universal guidance for archaeological field evaluation. <https://www.archaeologists.net>
- Clancy, K. B. H., Nelson, R. G., Rutherford, J. N., & Hinde, K. (2014). Survey of academic field experiences (SAFE): Trainees report harassment and assault. *PLOS ONE*, 9(7), e102172.
- Colaizzi P. Psychological research as the phenomenologist views. In: Valle RS, King M, editors. Existential-phenomenological alternatives for psychology. New York: Oxford University Press; 1978. p. 48–71.
- Colaninno-Meeks, J., & Chick, G. (2016). Can the field school be improved? Assessing learning outcomes and pedagogical practices in archaeological field schools. *Journal of Archaeology & Education*, 3(1), 1–15.
- Crema, E. R. (2025). Statistical modelling in archaeology: Some recent trends and future perspectives. *Journal of Archaeological Science*, 180, 106295. <https://doi.org/10.1016/j.jas.2024.106295>
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). SAGE.
- Danese, M., Masini, N., Biscione, M., & Lasaponara, R. (2014). Predictive modeling for preventive archaeology: Overview and case study. *Open Geosciences*, 6(1), 42–55.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York.
- Dissard, L. (2019). Learning by doing: Archaeological excavations as communities of practice. *Bulletin of the History of Archaeology*, 29(1), Article 5. <https://doi.org/10.5334/bha-601>
- Eifling, K. P., & Klehm, C. E. (2020). CAMPS: Combined Anthropology Medical Preparation Survey, 2018. *Current Anthropology*, 61(6), 798–807.
- Emerson, M. C. (2021). Toward a safe archaeology field school: Insights into policies, procedures, and team-based learning. *Advances in Archaeological Practice*, 9(1), 66–73.
- Everill, P. (2015). Pedagogy and practice: The provision and assessment of archaeological fieldwork training in UK higher education. *Archaeology International*, 18, 102–109. <https://doi.org/10.5334/ai.1808>
- Fish, S. K., & Kowalewski, S. A. (1990). *The archaeology of regions: A case for full-coverage survey*. Smithsonian Institution Press.
- Handley, F. (2015). Developing archaeological pedagogies in higher education: Addressing changes in the community of practice of archaeology. *The Historic Environment: Policy & Practice*, 6(2), 156–166. <https://doi.org/10.1179/1756750515Z.00000000080>

- Hjørungdal, T., Cornell, P., Gillberg, Å., Gustafsson, A., Karlsson, H., & Nyqvist, R. (2008). Learning field Archaeology-Student Integrating Methods in Tertiary Education.
- Kaimaris, D. (2024). Aerial remote sensing archaeology—A short review and applications. *Land*, 13(7), 997. <https://doi.org/10.3390/land13070997>
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Koparal, E. (2020). Arkeolojide yüzey araştırmaları: Yöntem, tarihçe ve uygulama. S. Ünlüsoy, C. Çakırlar ve Ç. Çilingiroğlu (Edt.), *Arkeolojide temel yöntemler* (ss. 109–158). Ege Yayınları.
- Kvamme, K. L. (2003). Geophysical surveys as landscape archaeology. *American Antiquity*, 68(3), 435–457. <https://doi.org/10.2307/3557103>
- Lambert, S. P., & Colaninno, C. E. (2023). Bending the trajectory of field school teaching and learning through active and advocacy archaeology. *Humans*, 3(1), 10–23. <https://doi.org/10.3390/humans3010002>
- Langley, R. L., & Abbott, J. (2000). Health and safety issues in archaeology: Are archaeologists at risk? *North Carolina Archaeology*, 49, 23–42.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.
- Meyers, M. S., Horton, E. T., Boudreaux, E. A., Carmody, S. B., Wright, A. P., & Dekle, V. G. (2018). The context and consequences of sexual harassment in southeastern archaeology. *Advances in Archaeological Practice*, 6(4), 275–287. <https://doi.org/10.1017/aap.2018.23>
- Morrow R, Rodriguez A, King N. Colaizzi's descriptive phenomenological method. *Psychologist*. 2015;28:643–4.
- Özdoğan, M. (2006). *Arkeolojinin politikası ve politik bir araç olarak arkeoloji*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Özdoğan, M. (2011). *50 soruda arkeoloji*. Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Parcak, S. (2009). *Satellite remote sensing for archaeology*. Routledge.
- Poirier, D. A., & Feder, K. L. (Edt.). (2000). *Dangerous places: Health, safety, and archaeology*. Bloomsbury Publishing USA.
- Tartaron, T. F. (2003). The archaeological survey: Sampling strategies and field methods. *Hesperia Supplements*, 32, ss. 23–45.
- University College London, Institute of Archaeology. (2024). *Field archaeology handbook*. <https://www.ucl.ac.uk>
- van den Dries, M. H., & Tomas, F. C. (2025). Archaeological field school training and student well-being: A case study from the Netherlands. *Heritage*, 8(8), 333. <https://doi.org/10.3390/heritage8080333>
- White, G. G., & King, T. F. (2016). *The archaeological survey manual*. Routledge.
- Wright, J. (2023). *Approaches to archaeological surface survey*. In Handbook of Archaeological Sciences (Vol. 2, pp. 969–983). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119592112.ch48>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

<i>Ek Bilgi:</i>	Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında, [Proje No: 1919B012417199] numaralı proje çerçevesinde hazırlanmıştır.
<i>Etik Beyanı:</i>	Bu araştırma için Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan Etik Kurul Onayı (Karar tarihi: 17/02/2025, Toplantı Sayısı: 03, Karar No: 20) alınmıştır.
<i>Katkı Oranı Beyanı:</i>	Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.
<i>Destek/Finansman Beyanı:</i>	Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A kapsamında maddi olarak desteklenmiştir. "Fon sağlayan kurum bu çalışmanın yürütülmesinde, analizinde veya raporlanmasında yer almamıştır."
<i>Çıkar Çatışması Beyanı:</i>	"Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder."
<i>Yapay Zekâ (AI) Kullanımı Beyanı:</i>	Yazarlar, bu makalede yer alan, metinlerin, resimlerin, grafiklerin, tabloların oluşturulmasında, verilerin analizinde ve ilgili literatürün (kaynakların) belirlenmesinde herhangi türden üretken yapay zekâ kullanılmadığını beyan ederler.
<i>Telif Hakkı ve Lisans:</i>	© 2026 Yazarlar. Bu makale Creative Commons Attribution CC BY-NC lisansı altında açık erişim olarak yayımlanmıştır. Bu lisans, orijinal kaynağa uygun şekilde atıfta bulunulduğu, kullanım ticari olmadığı ve herhangi bir değişiklik veya uyarılama yapılmadığı sürece çalışmanın herhangi bir ortamda kullanılmasına ve dağıtılmasına izin verir.

